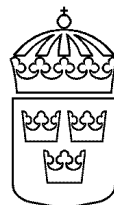

Redogörelse till riksdagen

1996/97:RJ1

Styrelsen för Stiftelsen Riksbankens
Jubileumsfonds berättelse över fondens
verksamhet och förvaltning under år 1996

1996/97
RJ1

Stiftelsens uppdrag, tillkomst och inriktning

Riksbankens Jubileumsfond (RJ) är en fristående stiftelse som har till ändamål att främja och understödja vetenskaplig forskning.

Stiftelsen grundades 1962 genom en donation från Sveriges riksbank, som därmed ville uppmärksamma bankens 300-årsjubileum 1968 och samtidigt främja "ett angeläget nationellt ändamål". Den årliga avkastningen av jubileumsdonationen skulle användas till att främja vetenskaplig forskning med anknytning till Sverige.

Stadgar för stiftelsen fastställdes i december 1964. I de nu gällande (fr.o.m. den 1 januari 1988) anges bl.a.

- * att företräde skall ges åt forskningsområden, vilkas medelsbehov inte är så väl tillgodosedda på annat sätt
- * att fondens medel speciellt skall användas för att stödja stora och långsiktiga forskningsprojekt
- * att nya forskningsuppgifter, som kräver snabba och kraftiga insatser, särskilt skall uppmärksammas
- * att fonden skall söka främja kontakter med internationell forskning

Riksdagen beslöt under 1993 att ytterligare en donation skulle tillföras Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond. Till beslutet var fogad en promemoria som upprättats inom Regeringskansliet. I promemorian framhölls några riktlinjer som skulle utmärka den verksamhet som initierades genom användningen av donationen. Bl.a. angavs följande användningsområden:

- * stöd till projekt och program som innebär gränsöverskridanden mellan discipliner
- * etablering av nätverk eller fastare samverkansformer nationellt och internationellt, bl.a. genom etablering av ett internationellt forskarutbytesprogram
- * befordran av forskarutbildning och forskarrekrutering
- * främjande av forskarrörlighet internationellt och mellan universitet/högskolor och andra verksamheter

De första anslagen från RJ delades ut under hösten 1965. Sedan tillkomsten har omkring 2,9 miljarder (i 1996 års penningvärde) delats ut till vetenskaplig forskning. Stiftelsens totala förmögenhet uppgår till knappt 4,9 miljarder vid årsskiftet 1996/97.

Glädjande nog har den ekonomiska basen för den forskningsstödande verksamheten påtagligt förbättrats under åren efter 1988 då stiftelsen själv fick ansvaret för den ekonomiska förvaltningen. De senaste årens reala ökning av det egna kapitalet kommer givetvis att underlätta möjligheterna att bibehålla och t.o.m. öka det årliga stödet till forskningen.

Riksbankens Jubileumsfond har alltsedan tillkomsten i mitten av 1960-talet bedömt ansökningar både utifrån samhällsrelevans och internationellt vedertagna inomvetenskapliga kriterier. Stiftelsens resurser har varit ett viktigt komplement till de resurser som de statliga forskningsråden förfogat över för i huvudsak inomvetenskapligt motiverad och disciplinorienterad forskning.

Under året har det förts en livlig forskningspolitisk debatt med anledning av slutbetänkandet av Forskningsfinansieringsutredningen (SOU 1996:29) och regeringens proposition om forskningspolitiken, Forskning och samhälle (prop. 1996/97:5). I riksdagsbeslutet om forskningens inriktning betonas att den skall svara mot behoven i samhället och bidra till dess utveckling inom alla områden. För att nyttiggöra forskningen krävs en ökad samverkan mellan forskarna och det omgivande samhället. Till följd av riksdagsbeslutet kommer instruktioner och föreskrifter för de statliga forskningsråden att ändras.

Statsmakterna har nu bl.a. angett en inriktning för Humanistiskt-samhällsvetenskapliga forskningsrådet (HSFR) som i betydligt större utsträckning än tidigare faller samman med den utmejslade profilen för Riksbankens Jubileumsfond. Man kan också i detta sammanhang notera att HSFR, genom riksdagsbeslutet om forsknings- och kulturpolitiken, har givits ett nytt uppdrag nämligen att föreslå åtgärder för uppbyggnad och utveckling av sektorsforskningen inom kulturområdet. Det finns därför, enligt min mening, all anledning för RJ att i dialog med HSFR, men även med Forskningsrådsnämnden (FRN), söka sig fram till en rimlig och ändamålsenlig rollfördelning när det gäller att främja och stödja betydelsefull forskning inom kulturvetenskaperna.

På en rad områden börjar det nu märkas att statens finansiella läge inte längre medger samma möjligheter att vidmakthålla och ännu mindre att utveckla infrastrukturen för forskning. Detta innebär att det nu allt oftare kommer resursanspråk, som tidigare kunde betalas via medel till regeringens förfogande eller via myndighetsanslag, till Riksbankens Jubileumsfond. Detta medför att RJ får fler ansökningar från arkiv, bibliotek och museer. I en del fall har det varit möjligt för RJ att medverka vid finansieringen av sådana projekt. Men behoven är växande.

Den kulturvetenskapliga donationen har medfört att ett antal större forskningsprojekt och forskningsprogram kunnat etableras med stöd av medel från RJ. Både detta faktum och att stödet utformats som tvååriga ramanslag har lett till att större resurser hädanefter måste anvisas för uppföljning och utvärdering. Stiftelsens styrelse har beslutat att varje beredningsgrupp skall avdela tid för detta arbete, vilket kommer att inledas under 1997.

Med anledning av 1994 och 1995 års berättelser över fondens verksamhet och förvaltning har en motion väckts om att kvinnliga forskare är starkt

underrepresenterade vid fördelning av anslag. RJ:s styrelse har till riksdagens utbildningsutskott framfört att man med ”uppmärksamhet, intresse och engagemang” skall följa denna fråga.

Vår statistik har nu lagts om så att det skall bli lättare att följa utvecklingen. Vi har därtill i anvisningarna till anslagssökande och till beredningsgrupperna angett att RJ vid granskningsarbetet särskilt skall uppmärksamma ansökningar från kvinnliga forskare. Jag nödgas dock konstatera att andelen beviljade projekt med kvinnliga projektledare ännu ligger på en alltför låg nivå. Det kommer att behövas ytterligare flera års stimulansåtgärder innan man kan avläsa påtagliga förändringar.

Riksbankens Jubileumsfond har även under året genomfört ett seminarium över frågan ”Vad har jämställdhetsforskningen uppnått?”. Professor *Ann-Sofie Ohlander*, humanistiska institutionen, Högskolan i Örebro, presenterade vid seminariet rapporten ”Forskningens svar; 25 år av jämställdhetsforskning”. Det anförandet publiceras i sin helhet i denna årsredovisning. När förutvarande statsrådet *Gertrud Sigurdsen* avslutade seminariet och sammanfattade dagens diskussion yttrade hon bl.a. att det hade hänt mycket under de 25 år sedan RJ gjorde sina första ansträngningar att på bred front främja jämställdhetsforskningen. *Det har ändå hänt fantastiskt mycket* är också titeln för den konferensrapport som under *Egon Hemlins* redaktörskap publiceras ungefär samtidigt med denna årsredovisning.

Det är med stort engagemang som arbetet bedrivs inom Riksbankens Jubileumsfond. Den ekonomiska utvecklingen har medfört att fondens handlingsutrymme väsentligt ökat. Beslutade förändringar av forskningspolitiken, forskningsfinansiärernas nya roller och samverkansmönster utgör utmaningar inför framtiden, något som naturligtvis bör följas och belysas forskningsmässigt. Det är min uppfattning att RJ ska vara en aktiv part för att initiera en sådan process.

Dan Brändström

Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond (RJ) stöder kvalificerad forskning i form av projektanslag till enskilda forskare eller forskargrupper som ansökt om anslag.

Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond verkar aktivt inom vida fält av vetenskaplig forskning. Kompetensspridningen bland forskarna i styrelse och prioriteringsgrupper återspeglar detta förhållande. Styrelsen består därutöver av personer med ekonomisk och politisk sakkunskap. Denna personsammansättning gör att stiftelsen representerar ett ovanligt stort erfarenhetsfält och därmed har en unik ställning som allsidigt kontaktorgan mellan olika forskningsområden liksom mellan forskningen och andra centrala samhällsintressen.

Alltsedan Jubileumsfondens tillkomst har ett visst företräde getts åt samhällsvetenskapligt och humanistiskt orienterad forskning. En mycket kraftfull insats har under de senaste åren gjorts till förmån för den humanistiska forskningen. Under 1996 har 49 % av RJ:s forskningsbudget tillfallit humaniora och teologi och 42 % har tilldelats samhällsvetenskapliga och juridiska ämnesområden. Den medicinska, naturvetenskapliga och tekniska forskningen erhöll ca 7 %. Övriga 2 % utgör stöd till projekt utanför universiteten och högskolorna.

I första hand prioriteras projekt som inte naturligt tillgodoses på annat sätt, t.ex. genom anslag från statliga forskningsråd eller andra myndigheter, vilka var för sig arbetar inom relativt avgränsade sektorer.

RJ är intresserad av att kunna stödja fler- eller tvärvetenskapliga forskningsprojekt i vilka forskare från olika discipliner, fakulteter, orter eller länder samarbetar. Går man igenom stiftelsens katalog över hittills beviljade anslag finner man många exempel på just sådana forskningsprojekt speciellt inom den kulturvetenskapliga donationens verksamhetsområde.

Arbetsätt

Det är styrelsen som fattar beslut om anslag från stiftelsen. Inkomna ansökningar har dessförinnan bedömts och prioriterats i en eller – oftast – flera beredningsgrupper. I var och en av dessa ingår några av styrelsens ledamöter och suppleanter samt utomstående, såväl nationella som internationella, vetenskapliga experter. Ansökningarna har dessutom som regel bedömts av en eller flera externa sakkunniga inom eller utom landet.

Varje ansökan bedöms i första hand i jämförelse med internationell standard och mot såväl vetenskapliga kvalitetskriterier som samhällsrelevanskriterier.

Beslut om anslag till nya projekt fattas i två steg:

- 1) Bedömningarna i det första steget grundas på korta, översiktliga ansökningar, projektskisser. Beredningsgrupperna väljer ut de ansökningar, som bedöms ha högsta vetenskapliga kvalitet och vara av störst intresse för RJ och som utformats av forskare som bedöms vara kompetenta och lämpliga att bedriva projektet i fråga. Dessa forskare bereds därefter till-

fälle att komma in med fullständiga ansökningar. Övriga ansökningar (projektskisser) avslås.

1996/97:RJ1

- 2) I ett andra steg bedöms och prioriteras fullständiga ansökningar (i regel efter externa sakkunniggranskningar) inför de slutliga besluten i styrelsen.

I de fall ansökningarna gäller forskning som etiskt kan ifrågasättas prövas dessa efter samma normer och på samma sätt som inom de statliga forskningsråden.

Ansökningar till *Kulturvetenskapliga donationen* har bedömts i enlighet med kriterierna i de av RJ utfärdade anvisningarna, vilket har inneburit att projekten har granskats från följande utgångspunkter:

- * *anknytning till i anvisningarna formulerade teman om "Kulturvetenskapliga grundvalar" och "Samhällsförändringar i tid och rum"*
- * *projektets gränsöverskridande karaktär, dvs. hur man avser att samarbeta över institutions-, fakultets- eller universitetsgränserna*
- * *doktorandmedverkan*
- * *idéer om forskningsinformativa insatser.*

Inom vissa områden, som bedöms angelägna men inte tillräckligt uppmärksammade, tillsätter stiftelsen ibland särskilda s.k. områdesgrupper. Deras uppgift är att kartlägga forskningsbehov och stimulera till vetenskaplig forskning och till informationsutbyte. Dessa grupper består av forskare från discipliner av betydelse för området samt företrädare för i sammanhanget viktiga samhällsintressen. Verksamheten kan beskrivas som kvalificerat forskningsförberedande arbete. Den avslutas när man vunnit tillräcklig uppmärksamhet från forskarhåll och/eller från de myndigheter som har ansvar för att permanenta resurser tillförs området i fråga.

Under 1996 har två nya områdesgrupper inlett sin verksamhet. Det är gruppen för forskning om *konst och gestaltning* och den om *kapitalmarknadsforskning*.

Anslagen till forskning

Under 1994 beviljades de första anslagen ur Kulturvetenskapliga donationen. Genom detta nytillskott av resurser har det blivit möjligt att stödja fler större, tvärvetenskapliga och långsiktiga forskningsprojekt. Många mycket angelägna projekt, som svårigen skulle ha erhållit ekonomiska resurser av det slag som nu möjliggjorts, har kommit i gång och fört med sig att fler unga doktorander kunnat erhålla en meningsfull utbildning.

Jubileumsdonationens och Kulturvetenskapliga donationens projekt presenteras i separat katalog. Ett par projekt inom Jubileumsdonationen presenteras mera ingående i denna redovisning, nämligen

- * Roger Andersson, kulturgeografiska institutionen, Uppsala universitet, som redovisar resultat från studien "Invandrarnas rörlighet – Hela Sverige-strategins sekundäreffekter i ett socialgeografiskt perspektiv" (dnr 93-216)
- * Viveka Adelsvärd & Per Anders Forstorp, Tema Kommunikation, Linköpings universitet, presenterar projektet "Samtal om moral och samtal som moral" (dnr 92-47) genom uppsatsen "Från moral till moralisering".

Liksom tidigare år är söktrycket till RJ mycket högt. Vid årets ansökningstillfällen inkom totalt 652 nya ansökningar med ett sammanlagt sökbelopp på 502 miljoner kronor. Om man därtill lägger fortsättningsansökningarna blir det ytterligare 144 ansökningar dvs. sammanlagt 796 st och ett sökbelopp på ca 634 miljoner kronor.

Inom ramen för kulturvetenskapliga donationen inkom 187 nya ansökningar. Av antalet beviljade ansökningar (11) kan 6 hänföras till temat *Kulturvetenskapliga grundvalar* och 5 till temat om *Samhällsförändringar i tid och rum*. Av de sökta beloppen för nya projekt beviljades knappt 7 %, vilket kan jämföras med 8 % 1994 och 9 % 1995.

Stiftelsen har under året beviljat totalt 194 projektanslag och därutöver symposie- och reseanslag. De flesta av dessa anslag har administrerats av statliga universitet och högskolor. För anslagsmedel som utbetalats efter den 1 juli 1991 har utöver ett omkostnadspålägg på 13,6 % tillkommit ett påslag för mervärdesskatt på ca 8,7 % räknat på projektanslaget. För anslag efter den 1 juli 1994 som administreras via statliga högskoleenheter inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde, räknar RJ numera även med ett påslag på 10 % för lokalkostnader på de belopp som beräknas för själva forskningsprojektet. Detta innebär sålunda ett totalt påslag på i storleksordningen 33 %.

Sedan 1966 har Riksbankens Jubileumsfond deltagit i finansiering av *Nobelstiftelsens symposier*. Till att börja med skedde detta i form av årliga anslag. Symposieverksamheten kan numera helt finansieras med avkastningen från en särskild symposiefond inom Nobelstiftelsen. Denna fond började byggas upp 1979 genom en grunddonation i form av ett treårigt anslag från Riksbankens Jubileumsfond, genom bidrag och royalties från Nobelstiftelsens egen informationsverksamhet samt genom fyra årliga bidrag från Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse. Symposieverksamheten leds av en kommitté med representanter för de fem Nobelkommittéerna, Ekonomipriskommittén, Riksbankens Jubileumsfond och Wallenbergstiftelsen med Nobelstiftelsens verkställande direktör som ordförande. Hittills har 101 Nobelsymposier genomförts. De har ägnats vetenskapliga genombrottsområden av central kulturell eller samhällelig betydelse och har fått en mycket stark internationell ställning.

Riksbankens Jubileumsfond har under året fortsatt med sitt stöd till uppbyggnaden av *Collegium Budapest*. Inom ramen för anslagen till forskning har den till kollegiet permanent knutne forskaren professor *János Kornai* erhållit 200 000 tyska mark för ett projekt vid kollegiet. Professor Kornais projekt "The Interaction between Politics and the Economy in the Period of Post-Socialist Transition" (dnr 96-0049:01) avses bli ett huvudtema för

Beviljade anslag disponeras enligt särskilda villkor som anges i kontrakt med varje anslagsmottagare. Som tidigare nämnts, förvaltas de flesta anslagen av en statlig läroanstalt, som då också är arbetsgivare för den personal som avlönas från anslagen. I avsnittet "Statistiska uppgifter om anslagen till forskning" (finns på Jubileumsfonden) redovisas i tabellform vissa data rörande behandlade ansökningar och beviljade anslag.

Liksom tidigare år har flera av stiftelsens anslagsmottagare tilldelats medel för att kunna presentera och diskutera sina projekt och forskningsresultat vid utländska institutioner eller vid internationella vetenskapliga symposier.

Till stiftelsens kansli inbjuds ofta forskare eller forskargrupper för presentation och diskussion av pågående projekt. Vid styrelsens sammanträden presenteras regelbundet aktuella forskningsområden av de vetenskapliga ledamöterna eller av inbjudna forskare.

Dessa aktiviteter, som ovanstående endast är exempel på, ingår som regelmässiga och självklara led i stiftelsens strävan att främja kontakter med internationell forskning och att stimulera informationsutbytet mellan forskare från olika områden samt mellan forskare och samhället utanför deras krets. Som tidigare framhållits är syftet givetvis att öka förståelsen för och kunskapen om forskningens förutsättningar, arbetssätt och resultat och därmed ge underlag för bedömningar av de insatser som gjorts och görs med tillgängliga forskningsmedel. Av speciellt värde bedöms de sammankomster vara där beslutsfattare och företrädare för olika samhällsintressen samt forskare kunnat mötas.

Anslag till symposier, seminarier, forskningsinformativa insatser, informationsutbyte m.m.

Stiftelsens styrelse har i budgeten avdelat särskilda medel för att stödja symposier, seminarier och forskningsinformativa insatser. Under 1996 behandlades 76 sådana ansökningar varav 17 hade inkommit från kvinnliga huvudsökanden. 41 ansökningar, av vilka 7 var ingivna av kvinnliga forskare, beviljades ett sammanlagt belopp på knappt 5 miljoner kronor.

Många av de forskningsprojekt som Riksbankens Jubileumsfond stöder belyser problem som är av allmänt samhällsintresse. Det är angeläget att forskningsresultaten blir kända i samhället och blir föremål för diskussion, kritisk granskning och användning. RJ har därför på olika sätt försökt medverka till att sådant informationsutbyte underlättas. Under året har flera både nationella och internationella aktiviteter bedrivits i syfte att följa och sprida kännedom om den forskning som stöds och att stimulera informationsutbyte om forskningsresultat mellan olika grupper i samhället.

Som stimulans för svenska forskare att publicera sig populärvetenskapligt inrättade Riksbankens Jubileumsfond 1988 två pris på sammanlagt 50 000 kr för bästa artiklar i tidskriften *Forskning & Framsteg*. I 1996 års budget avsattes samma belopp för en ny form av samarbete med *Forskning & Framsteg* om bästa manuskript inom ett bestämt tema. Detta tema angavs i förväg av RJ:s styrelse. Det blev "Gränser?". Inte mindre än 58 bidrag inkom för bedömning av en jury på fem personer under ordförandeskap av *Anna-Greta*

Dyring. Från RJ deltog styrelsens ordförande *Inge Jonsson* och vice ordförande *Jan Björkman*. Sex personer belönades i samband med Forskning & Framstegs 30-årsjubileum den 4 oktober 1996. Ett första pris på 25 000 kr tilldelades astronomen *Anita Sundman* vid Stockholms universitet.

Riksbankens Jubileumsfond anordnar även egna symposier och seminarier (ibland tillsammans med något annat forskningsstödande organ inom eller utom landet) i syfte att identifiera forskningsbehov, kartlägga eller presentera kunskapsläget inom ett visst område. RJ medverkar även i olika forskningsinformativa aktiviteter.

Här skall kortfattat anges exempel på några aktiviteter som RJ tagit initiativ till eller aktivt medverkat i under 1996.

De båda förutvarande områdesgrupperna har haft var sin avslutande aktivitet. Områdesgruppen för *forskning om riksdagens funktion och arbetsformer* anordnade den 20 februari en sammankomst i Riksdagshuset på temat *Riksdag och regering – utskottens ställning?* Sammankomsten var föranledd av den under året utkomna boken ”Riksdagsutskotten inifrån” under redaktörskap av förutvarande riksdagsledamoten och utskottsordföranden *Lars Gustafsson*. Under ledning av talman *Birgitta Dahl* inledde Lars Gustafsson och förutvarande riksdagsledamoten och tredje vice talmannen *Bertil Fiskesjö* kvällens diskussion. Deras inledningsanföranden kommenterades av riksdagsledamoten och numera statsrådet docent *Björn von Sydow*, fil.lic. *Magnus Hagevi*, statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet, och av docent *Anders Sannerstedt*, statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet. Efter föredragen och kommentarerna följde en livlig diskussion varvid flera av de förutvarande riksdagsledamöterna som medverkat i boken deltog.

Områdesgruppen för komparativ forskning om samhällsförändringar genomförde sitt avslutningsseminarium i Riksdagshuset den 25 april över temat *Vad har jämställdhetsforskningen uppnått? – resultat, framsteg och brister i svensk jämställdhetsforskning*. Under professor *Kjell Härnqvists* ordförandeskap hölls inledningsanförandet av EU-kommissionär *Anita Gradin*, varefter professor *Teresa Rees*, School for Policy Studies, University of Bristol, angav några Key Issues in Research on Gender in EU. Docent *Barbara Hobson*, sociologiska institutionen, Stockholms universitet, kom därefter att presentera några delresultat ur det av henne ledda och av RJ stödda forskningsprogrammet om Comparative Gender Research. Hennes anförande var betitlat *Cross-National Dialogues, European Networks and the Emergence of a New Wave of Comparative Gender Research in Sweden*.

Professor *Ann-Sofie Ohlander*, humanistiska institutionen, Högskolan i Örebro, gjorde en genomgång av *25 års jämställdhetsforskning*. Hennes anförande kan som redan nämnts läsas i denna årsredovisning.

Under eftermiddagen diskuterades under ordförandeskap av professor *Rune Åberg*, *Kvinnors och mäns utbildningsval – utvecklingstendenser och förklaringar*. Det var docenten *Janne Jonsson*, institutet för social forskning, Stockholms universitet, som höll inledningsanförandet och professorn *Ulla Riis*, Tema T, Linköpings universitet, numera pedagogiska institutionen, Uppsala universitet, som svarade för en kommentar under detta tema. Ett annat tema som diskuterades var *Svensk arbetsmarknad ur genusperspektiv – forskningsresultat och utvecklingstendenser*. Under det temat höll professor

Inga Persson, nationalekonomiska institutionen, Lunds universitet, inledningsanförandet med professor *Bengt Furåker*, sociologiska institutionen, Göteborgs universitet, som kommentator.

Förutvarande statsrådet *Gertrud Sigurdson* var debattledare vid den avslutande och livliga diskussionen. I panelen deltog riksdagsledamoten *Andreas Carlgren*, landshövding *Kristina Persson*, professor *Rita Liljeström* och statssekreterare *Ingegerd Sahlström*.

För att diskutera de tekniska förutsättningarna för att få tillgång till både nationella och internationella kunskapskällor inbjöd RJ företrädare för universitets- och högskolebiblioteken till en överläggning den 19 juni 1996. Därvid orienterades även om arbetsläget inom IT-utredningen – Kulturnät Sverige. Utredningens slutbetänkande, som presenteras i slutet av januari 1997, kommer att behandla frågor om infrastrukturen för forskning, utbildning och kulturanvändning.

Som en konsekvens av överläggningen den 19 juni medverkade RJ tillsammans med Stiftelsen Framtidens kultur till att finansiera en ”workshop” i Rosenbad den 11 november 1996 med Kulturnät Sverige-IT-utredningen som arrangör. Vid seminariet diskuterades möjliga organisations- och finansieringsformer för ett svenskt kulturnät vilket kommer att underlätta för olika intressenter, däribland forskarsamhället, att få tillgång till nationella kunskapsbaser. Seminariet har dokumenterats som *Workshop 5. Organisation och finansiering av ett svensk kulturnät*.

Luleälvvalsprojektet har slutligt avrapporterats genom boken *Att leva vid älven. Åtta forskare om människor och resurser i Lule älvdal*. Boken utkom och presenterades i anslutning till de s.k. Norrbottenveckorna under hösten 1996 i samarbete med nationella kulturinstitutioner i Stockholm.

Projektets resultat redovisades vid ett välbesökt seminarium på Historiska museet i Stockholm den 3 oktober med inledning av projektledaren professor *Evert Baudou* och medarbetarna professorerna *Erik Bylund*, *Lars-Erik Edlund*, *Phebe Fjellström* och *Sune Åkerman*.

Historiska museet presenterade under tiden den 1 oktober 1996–den 12 januari 1997 – med ekonomiskt stöd av RJ – en utställning om Norrbottens tidiga historia ”Vindlingar”, som på ett pedagogiskt sätt demonstrerade intressanta fynd gjorda bl.a. i anslutning till Luleälvvalsprojektets bedrivande under 1980-talet.

RJ har under året beslutat att tillsammans med andra forskningsfinansiärer medverka i en initiativgrupp för forskning kring etiska, legala och sociala aspekter av genomforskning – ELSA. RJ stöder även forskning inom detta område. *Susanne Lundin* och *Lynn Åkesson* vid etnologiska institutionen, Lunds universitet, har erhållit medel för projektet Genteknik och vardagsetik (96-5015). Projektets medarbetare deltar aktivt i ett planerat EU-seminarium i Lund 6–7 februari 1997, *Public Perceptions of Gene Technology–An Interdisciplinary Workshop*.

Tillsammans med Naturvetenskapliga forskningsrådet (NFR) har RJ den 24 september 1996 haft ett mindre seminarium för diskussion om lämpliga områden och former för samverkan på gränsytan mellan naturvetenskap och kulturvetenskap.

Härutöver kan nämnas att RJ i samarbete med Brottsoffermyndigheten

medverkat vid genomförandet av ett seminarium den 16 oktober om brottsofferforskning.

Slutligen skall här anges det seminarium om *forskningens roll i offensiv kulturarvsvård* som genomfördes tillsammans med Forskningsrådsnämnden den 14 november 1996 i Svenska Filminstitutets lokaler. Efter välkomstanföranden av direktör *Dan Brändström* och professor *Göran B Nilsson*, Tema T, Linköpings universitet, diskuterades behovet av forskning inom fyra teman. Det första temat om *Folk och elitminnen* behandlades av avdelningschef *Stefan Bohman*, Nordiska museet, arkivarie *Anders Perlinge*, historiska institutionen, Stockholms universitet, docent *Ingemar Carlsson*, Riksarkivet, och docent *Karl Molin*, historiska institutionen, Stockholms universitet.

Under det andra temat – *litteratur* – inleddes presentationerna av RJ:s ordförande professor *Inge Jonsson* och byrådirektör *Leif Sundkvist*, Statens kulturråd.

Det tredje temat *film* inleddes med en presentation av dagens värd, Filminstitutets vice VD *Hans Ottosson*, som presenterade institutet och därefter gav filmtekniker/restaurerare *Barbro Lidell* och avdelningschef *Jan Erik Billing* ett exempel på hur viktig restaurering av gammal film är för underlätandet av forskning om kulturarvet inom detta område. Forskningen om filmarvet behandlades sedan av professor *Jan Olsson*, filmvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet, och avdelningsdirektör *Eva Block*, Arkivet för ljud och bild.

Det sista temat för dagen var *musik*. Rektor, professor *Jan Ling*, Göteborgs universitet, och biträdande professor *Anna Ivarsdotter*, institutionen för musikvetenskap, Uppsala universitet, svarade för inledningarna under detta tema.

Presentationerna avslutades med en diskussion om betydelsen av *infrastrukturella satsningar* såsom exempelvis utgivningar av Nationalencyklopedin, Svenskt Biografiskt Lexikon och Samlade Verk (Strindberg). I denna del deltog sektorschef *Torbjörn Kjölstad*, Mitthögskolan, rektor, biträdande professor *Per Thullberg*, Södertörns högskola, och prorektor, professor *Gunnel Engwall*, Stockholms universitet. I den avslutande men framtidsytande debatten deltog förutom debattledaren, redaktör *Anders Björnsson*, Svenska Dagbladet, professor *Inge Jonsson*, f.d. riksantikvarien *Margareta Björnstad*, professor *Gunnel Engwall*, HSFR, docent *Mats Rolén*, FRN, samt avdelningsdirektör *Staffan Ros*, Statens kulturråd. Seminariet kommer att dokumenteras av professor *Göran B Nilsson* och fil. dr *Annika Alzén*, Tema T, Linköpings universitet.

Den kulturvetenskapliga prioriteringsgruppen har under 1996 förlagt två sammanträden utomlands, ett i Oslo och ett i Paris, för att bl.a. främja informationsutbytet mellan forskningsfinansiärer och forskningsutförande organ. Besöket i Norge den 11 och 12 januari 1996 inleddes med ett besök vid och presentation av Oslo universitet under värdskap av rektor, professor *Lucy Smith*, tillika ledamot av den kulturvetenskapliga prioriteringsgruppen. Professor *Arne Hannevik* presenterade KULT-programmet och professor *Johan P Olsen* forskningsprogrammet ARENA. Prorektor, professor *Arild Underdal* gav en orientering om norsk forskningspolitik varpå följde en presentation av Norges forskningsråd. Den gjordes av direktör *Christian*

Hambro och hans medarbetare. Gruppen togs sedan emot av Sveriges ambassadör *Kjell Anneling* som orienterade om svensk-norska relationer i vid mening.

Påföljande dag var helt förlagd till svenskhemmet *Voksenåsen* varvid "Projekt 2005" presenterades av direktör *Nils Petter Tanderø*, professor *Francis Sejersted* och dr *Høystein Sørensen*, Oslo universitet, samt docent *Stig Ekman*, Stockholms universitet, och professor *Göran B Nilsson*, Linköpings universitet. "Projekt 2005" syftar till att gemensamt studera norsk-svenska relationer 1814–2005. Resultaten av dessa studier skall föreligga till hundraårsminnet av unionsupplösningen. RJ har under 1996 tillsammans med Norges forskningsråd beslutat finansiera förberedande forskningsinsatser inom detta projekt.

Sammanträdet i Paris den 10–12 oktober var förlagt till Centre Culturel Suédois. Föreståndaren *Sonja Martinsson Uppman* svarade för att ge besöket en informativ och trevlig inramning. Generaldirektör *Erland Ringborg*, utbildningsråd vid Sveriges ambassad, inledde med en introducerande föreläsning om *Trender och problem i det franska utbildningsväsendet*.

Rådgivaren på avdelningen för de humanistiska och sociala vetenskaperna vid Utbildnings- och forskningsministeriet, professor *Franck Lessay*, Sorbonne III, presenterade den *franska forskningspolitiken* varefter direktör *Maurice Gross*, Centre National de la Recherche Scientifique (C.N.R.S.) angav *centrets roll i forskningssystemet och förhållandet till universitet och högskolor*.

Under ledning av ledamoten i prioriteringsgruppen, professor *Jean-François Battail*, erhöles i anslutning till en lunchsammankomst på Université Paris-Sorbonne Paris IV en ingående presentation av universitetets forskningsproblem. Universitetets rektor, professor *Jean-Pierre Poussou*, var värd för denna del av programmet.

Gruppen fick även en värdefull genomgång av forskningsverksamhetens inriktning och omfattning vid Maison des Sciences de l'Homme. Det var direktör *Maurice Aymard* som svarade för denna orientering. I anslutning till programmet gavs det även möjlighet till fortsatt svenskt-franskt meningsutbyte genom en mottagning hos ambassadör *Örjan Berner*.

Prioriteringsgruppens besök i Frankrike avslutades med ett besök vid det i stiftelseform bedrivna svenska konstnärshemmet i Grez-sur-Loing, benämnt Hôtel Cheillon. Stiftelsens styrelse genom bankdirektör *Bo Myhrman* och direktör *Jan Landmark*, båda Göteborg, samt hemmets intendent *Mme Bernadette Plissard* orienterade om arbetet med restaureringen och om den nuvarande och framtida verksamhetsinriktningen.

Donationer

Genom beslut av statsmakterna har RJ under 1994 tillförts en donation uppgående till 1 500 miljoner kronor till stöd för kulturvetenskaplig forskning, som tidigare omnämnts under detta avsnitt i föregående årsredovisningar.

I nu gällande stadgar för RJ (fr.o.m. den 1 januari 1988) anges att "hinder föreligger inte mot att tillskott till stiftelsens medel kan ske i form av donation från enskild".

En sådan donation erhöles 1992 från hemmansägaren *Erik Rönnberg*, Fagerdal, Hamnerdal. Donationen ingår nu i RJ:s förmögenhetsmassa och förvaltas tillsammans med RJ:s övriga tillgångar. Värdet av donationen uppgår vid årsskiftet till 10, 2 miljoner kronor. Avkastningen skall av RJ delas ut *i form av treåriga forskarstipendier (s.k. post doc-stipendier) till yngre forskare vid Karolinska institutet i Stockholm för vetenskapliga studier av åldrande och åldersrelaterade sjukdomar*. Vid en prisceremoni i Östersund, under värdskap av direktör *Lars-Inge Ström* vid Statens institut för regionalforskning (SIR), utdelades den 30 oktober 1996 efter förslag från KI:s medicinska fakultet ena hälften av stipendiet för tiden den 1 juli 1999–den 30 juni 1999 till MD *Johan Fastbom* och den andra hälften till MD *Lars Nilsson*, båda vid institutionen för geriatrik, Huddinge sjukhus. Erik Rönnberg överlämnade personligen stipendierna.

Ytterligare en donation erhöles i slutet av 1994 från Erik Rönnberg. Den nya donationen uppgick till 2,25 miljoner kronor och skall liksom den tidigare donationen ingå i RJ:s förmögenhetsmassa och förvaltas tillsammans med RJ:s övriga tillgångar. Avkastningen av den nya donationen skall av RJ delas ut *i form av treåriga forskarstipendier (s.k. post doc-stipendier) till yngre forskare vid Karolinska institutet i Stockholm för vetenskapliga studier av sjukdomar under de tidiga barnåren*. Landshövding *Kristina Persson* vid Länsstyrelsen i Jämtlands län var värd för en prisceremoni och efterföljande lunch den 21 februari 1996 varvid Erik Rönnberg överlämnade stipendierna, hälften till doktorn i medicinsk vetenskap *Jessica Fryckstedt* och hälften till doktorn i medicinsk vetenskap *Tina Granholm*. Jessica Fryckstedt har därefter avsatgt sig stipendiet som i sin helhet tilldelats Tina Granholm. Erik Rönnberg har den 10 december 1996 gjort en tilläggsdonation på 212 489 kr till denna donation. Det samlade marknadsvärdet uppgår vid årsskiftet till 3,1 miljoner kronor.

Nils-Eric Svenssons fond instiftades 1993 och skall, enligt styrelsens beslut, sträcka sig till utgången av 2015. Enligt detta skall RJ årligen göra en avsättning så att 150 000 kr i 1994 års penningvärde kan delas ut varje år. Under 1996 uppgick stipendiesumman till 183 000 kr.

Ändamålet för Nils-Eric Svenssons fond är att genom stipendiering främja ett ömsesidigt forskarutbyte inom Europa. Nils-Eric Svenssons fond skall ge möjlighet dels för yngre disputerade svenska forskare att resa och under kortare tid vistas i en framstående europeisk forskningsmiljö, dels för yngre europeiska forskare att vara verksamma vid en svensk forskningsinstitution.

Vid en prisceremoni i riksdagshuset den 18 april 1996 uppmärksammades mottagarna av de tre stipendierna ur Nils-Eric Svenssons fond. Stipendierna utdelades till

- * *Bence Boganyi* Sibeliusakademin, Helsingfors, Finland, för vistelse vid Musikhögskolan i Malmö, Lunds universitet.
- * *Carin Franzén* Litteraturvetenskapliga institutionen vid Stockholms universitet, för vistelse vid U.F.R. de Science des textes et documents, Université Paris VII.

* <i>Gerd Haverling</i>	Klassiska institutionen vid Lunds universitet, för vistelse vid Thesaurus Linguae Latinae, die Bayerische Akademie der Wissenschaften och Institut für allgemeine und indogermanische Sprachforschung, Universität München.	1996/97:RJ1

Det stipendium som 1994 skulle ha tillfallit en spansk stipendiat utdelades under 1996 till

* <i>Angela Garcia Jimenez</i>	Dept. of Biology, University of Salamanca, Spanien, för vistelse vid institutionen för klinisk neurovetenskap och allmänmedicin, sektionen för geriatrik, Karolinska institutet.

Stipendierna (60 000 kr vardera) överlämnades av *Ulla Kalén-Svensson*. Till Angela Garcia Jimenez överlämnades diplommet i samband med styrelsens sammanträde den 12 december efter en föreläsning av professor *Bengt Winblad*, institutionen för klinisk neurovetenskap och allmänmedicin, sektionen för geriatrik, Karolinska institutet, om inriktningen på forskningen om Alzheimers sjukdom. Jury för urval av de svenska stipendierna bestod av professorerna *Inge Jonsson* (ordf.), *Boel Berner*, *Lars Engwall* och *Gunnel Gustafsson* med verkställande direktören *Dan Brändström* som föredragande. Den utländske stipendiaten utses efter förslag från fristående europeiska forskningsstiftelser med anknytning till Haag-klubben, vars styrelse årligen nominerar en kandidat varefter RJ:s ordförande fattar det definitiva beslutet.

Genom de donationer som under de senaste åren överlämnats till RJ för att där samförvaltas med grunddonationen närmar sig RJ liknande större fonder i bl.a. Finland, Frankrike och Tyskland. Denna form för samförvaltning, som dessa fonder ger prov på, bidrar till effektiv förmögenhetsförvaltning samtidigt som professionell fördelning av anslag till vetenskaplig forskning kan garanteras. RJ mottar gärna ytterligare donationer.

Den ekonomiska förvaltningen

Stiftelsens placeringsverksamhet

År 1996 blev ytterligare ett bra år för de flesta kapitalförvaltare. Året inledes visserligen trevande då obligationsräntorna överlag steg. Det ledde bl.a. till att kursökningarna på de flesta aktiemarknader blev förhållandevis måttliga under årets första hälft. Understött av fallande obligationsräntor blev det andra halvåret desto bättre för aktiemarknaderna. Stockholmsbörsen var 1996 en av de allra starkaste aktiebörserna med en kursuppgång om 38 %. New Yorkbörsen steg för sjätte året i rad – uppgången under 1996 blev drygt 20 %.

Det markanta undantaget från denna ljusa bild var den japanska aktiemarknaden som under året sjönk – tillsammans med en fallande yenkurs blev nedgången ca 10 % räknat i svenska kronor.

Ett världsindex för aktiebörser visar en kursuppgång i svenska kronor om drygt 15 %.

Den svenska riksbanken fortsatte under hela 1996 den politik med successiva sänkningar av korträntorna som inletts under sommaren/hösten 1995. Efter en tillfällig – men kraftig – ökning av obligationsräntorna under de första månaderna av 1996 föll även den långa räntan under resten av året.

Stiftelsen höll sig i början av året avvaktande till aktieplaceringar. Efter hand blev det alltmer uppenbart att framför allt de sjunkande långräntorna skulle innebära en positiv injektion till aktiebörsen. Från sommaren 1996 ökade stiftelsen sin aktieportfölj. Mätt till anskaffningsvärde köpte stiftelsen – netto – aktier under 1996 för ca 380 miljoner kronor.

Även obligationsportföljen utökades under 1996 – med totalt ca 312 miljoner kronor räknat på anskaffningsvärdet. Huvuddelen av obligationsförvärven avsåg svenska statens realränteobligationer. Även amerikanska statsobligationer förvärvades under 1996. Stiftelsens innehav av svenska nominalränteobligationer minskades.

Den tämligen höga likviditeten som stiftelsen hade vid ingången av året – 644 miljoner kronor – minskades successivt till 245 miljoner kronor.

Av stiftelsens totala tillgångar (värderade till marknadsvärde) vid utgången av 1996 utgjorde andelen aktier 45 % (36 % vid utgången av 1995) och andelen fastigheter 10 % (11 %). Resterande del – 45 % (53 %) – utgjordes av räntebärande tillgångar.

Tillgångar i utländsk valuta utgjorde 21 % av de totala tillgångarna.

Bokföringsmässigt resultat

Utfallet av stiftelsens placeringsverksamhet återspeglas i resultaträkningen. Summan av alla inkomster inklusive realiserade kursvinster/kursförluster vid försäljning av olika värdepapper, med avdrag för löpande kostnader, benämns i resultaträkningen ”bokföringsmässigt årsresultat”. Detta bokföringsmässiga årsresultat uppgår för 1996 till 380 miljoner kronor. För 1995 uppgick det till 329 miljoner kronor.

Framför allt som följd av ett successivt sjunkande ränteläge blev stiftelsens ränteinkomster lägre 1996 än 1995 – 168 miljoner kronor mot 179 miljoner kronor.

Aktieutdelningen blev 1996 endast något större än 1995. Större delen av aktieutdelningarna sker under våren. Stiftelsens nettoökning av sin aktieportfölj ägde rum senare.

De försäljningar som skett i såväl aktie- som obligationsportföljen har under 1996 resulterat i realisationsvinster om 207 miljoner kronor (163 miljoner kronor året innan).

Fastighetsomkostnaderna år 1996 uppgår till osedvanligt stora belopp – 29 miljoner kronor mot 16 miljoner kronor året innan. Bakom denna kostnadsökning ligger att en av stiftelsens fastigheter befanns innehålla så stora fel och brister att en omfattande renovering ansågs nödvändig. Hösten 1996 lämnade stiftelsen in en stämningsansökan mot säljarna /tidigare ägarna av fastigheten.

Av årets bokföringsmässiga resultat om 380 miljoner kronor har 150 miljoner kronor använts till forskningsanslag, medan återstoden förts till vinstregleringsfonden (se not 18).

Stiftelsen har i princip tre olika slag av tillgångar – obligationer, aktier och fastigheter – som alla är utsatta för värdeförändringar. Till detta kommer att vissa delar av stiftelsens tillgångar är denominerade i utländsk valuta. Förändringar i valutakursen påverkar därför också värdet på stiftelsens tillgångar uttryckt i svenska kronor.

Den ekonomiska redovisningen för en institution som Riksbankens Jubileumsfond skulle vara ofullständig om den inte kompletterades med värdeförändringarna av tillgångarna – ”Ökning av ej realiserade värdeförändringar”.

Nettot av förändringarna i de orealiserade kursvinsterna/kursförlusterna har för 1996 fallit ut som en förbättring om 498 miljoner kronor (229 miljoner kronor året innan).

Den under året fallande räntenivån har lett till att övervärdet (marknadsvärde – anskaffningsvärde) i obligationsportföljen för 1996 har ökat med ytterligare 124 miljoner kronor.

Övervärdet i aktieportföljen har stigit med 330 miljoner kronor.

Även för stiftelsens fastigheter kan ett ökat övervärde noteras med 45 miljoner kronor.

Liksom tidigare år har stiftelsen även 1996 i det reala bokslutet gjort en avsättning till stiftelsekapitalet som motsvarar penningvärdets försämrings. För 1996 uppgår denna avsättning till blygsamma 19 miljoner kronor – motsvarande en inflationstakt om 0,5 % (se not 18).

”Performance”

Från resultaträkningen (och de olika noterna) kan en sammanställning göras som enbart består av finansiella poster. Dessa poster har grupperats i en tabell efter typ av tillgångar (se s. 17).

Stiftelsens *räntebärande tillgångar* gav för 1996 ett positivt resultat om 324 miljoner kronor. Detta ger en avkastning om ca 14 % under år 1996.

På motsvarande sätt ger stiftelsens *aktiehantering* också ett positivt resultat om 542 miljoner kronor, motsvarande en avkastning om nästan 32 %. Den svenska delen av aktieportföljen gav en avkastning om drygt 35 % och den utländska delen en avkastning om drygt 22 %.

För stiftelsens *fastigheter* redovisas ett totalt resultat om 46 miljoner kronor. Detta ger en förräntning om drygt 9 %.

Det finansiella resultatet skall belastas med finansiella kostnader i form av räntekostnader och finansiella omkostnader.

Det samlade finansiella resultatet för 1996 anges i tabell till 890 miljoner kronor, vilket motsvarar en förräntning om ca 21,5 %.

Det finansiella resultatet skall täcka anslag till forskning om 150 miljoner kronor samt administrationskostnader. Även för 1996 krävs en viss avsättning till stiftelsekapitalet – 19 miljoner kronor – för att det skall hålla jämna steg med inflationen. Överskottet uppgår till 710 miljoner kronor.

Finansiellt resultat (tkr)

1996/97:RJ1

Tillgång	Intäkt/kostnad	1996	1995
Bankmedel	Ränteintäkter	24 109	22 432
	Orealiserade valutakursvinster/-förluster	3 797	-8 981
Certifikat	Ränteintäkter	9 657	11 026
Obligationer	Ränteintäkter	134 551	145 498
	Realiserade vinster	34 581	24 809
	Realiserade förluster	-6 271	-
	Förändring av ej realiserade vinster	<u>123 997</u>	<u>94 949</u>
Summa räntebärande tillgångar		324 421	289 733
Aktier och konvertibler	Utdelningar och räntor	33 364	33 113
	Realiserade vinster	197 258	165 457
	Realiserade förluster	-18 453	-27 211
	Nedskrivning – aktier	-	-4 353
	Förändring av ej realiserade vinster	<u>329 974</u>	<u>122 889</u>
Summa aktier och konvertibler		542 143	289 895
Fastigheter och andelar i fastighetsbolag	Inkomster	38 010	37 013
	Av/nedskrivning	-7 075	-18 892
	Övriga kostnader	-29 425	-16 529
	Förändring av ej realiserade vinster	<u>44 900</u>	<u>11 270</u>
Summa fastigheter		46 410	12 428
	Räntekostnader	-21 358	-22 428
	Finansiella omkostnader	-1 815	-1 260
FINANSIELLT RESULTAT		889 801	568 802

Bokföringsmässigt resultat	Not	1996	1995
Ränteintäkter	1	168 323	179 394
Aktieutdelningar		33 358	32 675
Nedskrivning – aktier		-	-4 353
Resultat fastigheter	2	1 510	1 592
Räntekostnader	2	-21 358	-22 428
Realiserade kursvinster	3	231 839	190 266
Realiserade kursförluster	3	-24 724	-27 211
Orealiserade valutakursvinster/-förluster	3	3 797	-8 981
Övriga intäkter	4	537	494
Finansiella omkostnader	5	-1 815	-1 260
Administrationskostnader	6	-11 183	-10 754
Redovisat bokföringsmässigt årsresultat före anslag till forskning	18	380 284	329 434
Ökning av ej realiserade värdeförändringar	7	498 871	229 108
Avsättning för bevarande av stiftelsekapitalets realvärde	8,18	-18 720	-91 318
Real ökning av eget kapital före beviljade anslag till forskning	18	860 435	467 224

	Not	1996-12-31		1995-12-31	
		Bokförda värden	Marknadsvärden	Bokförda värden	Marknadsvärden
Tillgångar					
Omsättningstillgångar					
Likvida medel		245 473	245 473	644 423	644 423
Certifikat		50 052	50 052	87 468	87 468
Upplupna ränteintäkter		58 493	58 493	75 990	75 990
Fondlikvider		6 632	6 632	-	-
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	9	1 089	1 089	576	576
Övriga fordringar	10	4 788	4 788	4 739	4 739
Summa omsättnings-tillgångar		366 527	366 527	813 196	813 196
Anläggningstillgångar					
Obligationer	11	1 758 153	1 967 853	1 446 158	1 531 861
Aktier och konvertibler	12	1 901 376	2 318 630	1 522 026	1 609 306
Andelar i fastighetsbolag	13	49 370	47 403	49 370	45 747
Fastigheter	13,14	415 085	487 000	420 459	449 130
Inventarier	15	1 081	1 081	1 338	1 338
Summa anläggnings-tillgångar		<u>4 125 065</u>	<u>4 821 967</u>	<u>3 439 351</u>	<u>3 637 382</u>
Summa tillgångar		4 491 592	5 188 494	4 252 547	4 450 578
Skulder och eget kapital					
Skulder					
Kortfristiga skulder					
Leverantörsskulder		2 574	2 574	2 927	2 927
Fondlikvider		6 671	6 671	-	-
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	16	12 762	12 762	13 605	13 605
Övriga kortfristiga skulder	17	3 148	3 148	2 896	2 896
Beviljade ej utbetalda anslag		112 677	112 677	89 340	89 340
Summa kortfristiga skulder		137 832	137 832	108 768	108 768
Långfristiga skulder					
Inteckningslån		177 882	177 882	198 826	198 826
Summa långfristiga skulder		177 882	177 882	198 826	198 826
Summa skulder		315 714	315 714	307 594	307 594

Eget kapital	18				1996/97:RJ1
Stiftelsekapital		3 009 419	-	3 009 207	-
Uppindexerat stiftelsekapital			3 762 964	-	3 744 032
Vinstregleringsfond		1 166 459	1 109 816	935 746	398 952
Summa eget kapital		4 175 878	4 872 780	3 944 953	4 142 984
Summa skulder och eget kapital		4 491 592	5 188 494	4 252 547	4 450 578

	1996-12-31		1995-12-31	
	Bokförda värden	Marknadsvärden	Bokförda värden	Marknadsvärden
Ställda panter				
Fastighetsinteckningar	199 019		211 916	
Ansvarsförbindelser				
Pensionsåtagande	2 538		2 590	
Beviljade anslag att utgå ur kommande årsavkastning	61 464		87 153	

Tillförda medel	1996	1995
Från årets verksamhet internt tillförda medel (se specifikation nedan)	387 359	352 679
Minskning av omsättningstillgångar (exkl. likvida medel)	47 719	58 558
Ökning av kortfristiga skulder	29 064	36 653
Ökning av långfristiga skulder	-	15 342
Donationer	212	-
Summa tillförda medel	464 354	463 232
Använda medel		
Investeringar i obligationer	311 995	194 528
Investeringar i aktier	379 350	-278 192
Investeringar i mark, byggnader och inventarier	1 444	51 729
Minskning av långfristiga skulder	20 944	-
Beviljade anslag till forskning	149 571	125 816
Summa använda medel	863 304	93 881
Tillförda medel med avdrag för använda medel		
= förändring av likvida medel	-398 950	369 351
Specifikation av från årets verksamhet internt tillförda medel		
Bokföringsmässigt resultat före anslag till forskning	380 284	329 434
Av- och nedskrivningar som belastar detta resultat	7 075	23 245
Från årets verksamhet internt tillförda medel	387 359	352 679

Not 1 **Ränteintäkter**

	1996	1995
Bank	24 109	22 432
Certifikat	9 657	11 026
Obligationer	134 551	145 498
Konvertibler	6	438
	168 323	179 394

Not 2 **Resultat – fastigheter**

	1996	1995
Inkomster	38 010	37 013
Avskrivningar	-7 075	-6 892
Nedskrivning	-	-12 000
Övriga kostnader	-29 425	-16 529
Resultat	1 510	1 592

Av fastighetsinkomsterna utgör 1 375 tkr en beräknad internhyra för stiftelsens egna lokaler.

Se även not 7.

Avskrivningar enligt plan grundas på anskaffningsvärden och fördelas över den beräknade ekonomiska livslängden. Avskrivningar på byggnader sker med 2 % årligen.

De räntekostnader som redovisas i resultaträkningen avser lån mot säkerhet i stiftelsens fastigheter.

Not 3 **Kursvinster/-förluster**

	1996		1995	
	Vinster	Förluster	Vinster	Förluster
<u>Realiserade</u>				
Obligationer	34 581	6 271	24 809	-
Aktier och konvertibler	197 258	16 671	165 457	27 211
Optioner	-	1 782	-	-
	231 839	24 724	190 266	27 211

Orealiserade

Likvida medel (utländsk valuta)	<u>3 797</u>	-	-	<u>8 981</u>
	3 797	-	-	8 981

Not 4 **Övriga intäkter**

1996/97:RJ1

	1996	1995
Intäkter från publikationer	20	46
Ej utnyttjade anslag	517	448
	537	494

Not 5 **Finansiella omkostnader**

	1996	1995
Depåavgift	1 412	917
Förvaltningsarvode	69	-
Börs- och Reuterskärmar	334	343
	1 815	1 260

Not 6 **Administrationskostnader**

	1996	1995
Löner och ersättningar till		
– styrelsen och verkställande	1 797	1 669
direktören		
- övrig personal	2 904	2 738
Tjänstepensioner (inkl. särskild		
löneskatt)	1 046	920
Sociala avgifter	1 703	1 532
Resor och traktamenten, kansli		
och styrelse	822	642
Revision och redovisningskon-	255	272
sultation		
Övriga konsulttjänster	125	99
Lokalkostnader	1 388	1 320
Förbrukningsinventarier	159	490
Avskrivningar inventarier	391	365
Övrigt	593	707
	11 183	10 754

Medeltal anställda under året har

varit	6 5	6,0
Kvinnor		
Män	3 0	3,0
Totalt	9 5	9,0

	1996		1995		Förändring
	Vinster	Förluster	Vinster	Förluster	
Obligationer	209 700	-	85 703	-	123 997
Aktier och konvertibler	417 254	-	87 280	-	329 974
Fastigheter och andelar i fastighetsbolag	<u>69 948</u>	-	<u>25 048</u>	-	<u>44 900</u>
	696 902	-	198 031	-	498 871

Not 8 **Avsättning för bevarande av stiftelsekapitalets realvärde**

Genomsnittsvärdet för konsumentprisindex 1996 uppgår till 256,0. Motsvarande indexvärde för 1995 är 254,8. Mellan 1996 och 1995 ökade således konsumentprisindex med 0,5 %.

Avsättningen för bevarande av stiftelsekapitalets realvärde blir då $0,005 \times 3\,744\,032 = 18\,720$ tkr.

Se vidare not 18.

Not 9 **Förutbetalda kostnader och övriga upplupna intäkter**

	1996	1995
Övriga förutbetalda kostnader	58	49
Övriga upplupna intäkter	51	527
Beviljat extra statligt stöd Hjorten 17	<u>980</u>	<u>-</u>
	1 089	576

Not 10 **Övriga fordringar**

	1996	1995
Hysesfordringar m.m.	4 463	4 437
Moms fastigheter	<u>325</u>	<u>302</u>
	4 788	4 739

<u>Förfalldatum</u>	<u>Nominellt värde</u>	<u>Bokfört värde</u>	<u>Marknadsvärde</u>
<u>Svenska nominalränteobligationer</u>			
1997	140 000	144 787	146 430
1998	100 000	106 594	107 895
1999	562 000	513 904	596 598
2000	80 000	76 869	91 496
2001	40 000	40 954	44 117
2005	20 000	17 459	19 369
2009	220 000	202 784	258 157
<u>Summa</u>	<u>1 162 000</u>	<u>1 103 351</u>	<u>1 264 062</u>
<u>Svenska realränteobligationer</u>			
2004	80 000	59 439	62 716
2008	200 000	192 488	207 250
2014	370 000	175 194	193 134
2020	100 000	93 828	102 829
<u>Summa</u>	<u>750 000</u>	<u>520 949</u>	<u>565 929</u>
<u>US Treasuries-nominalränteobligationer</u>			
2001	10 MUSD	67 000	68 794
2006	10 MUSD	66 853	69 068
<u>Summa</u>	<u>20 MUSD</u>	<u>133 853</u>	<u>137 862</u>
<u>Summa obligat- ioner</u>		<u>1 758 153</u>	<u>1 967 853</u>

Not 12 Aktier och konvertibler

Aktie	Antal	Bokfört värde	Markads- värde	Valuta- enhet
ABB A	61 269	39 937	47 177	SEK
ABB B	180 050	124 448	138 639	SEK
AGA A	302 000	31 355	30 955	SEK
AGA B	499 400	52 884	50 689	SEK
Astra A	796 000	149 502	267 854	SEK
Astra B	81 000	26 262	26 487	SEK
B&N B	324 200	22 106	23 018	SEK
Cardo	400 000	60 728	75 600	SEK
Elektro B	135 500	33 514	32 859	SEK
Ericsson B	972 281	93 831	204 179	SEK
JP Bank A	376 500	12 994	14 683	SEK
JP Bank B	373 500	13 229	14 380	SEK
Mandator	65 000	4 318	4 290	SEK
Netcom B	253 000	19 285	27 830	SEK
Perstorp B	600 000	54 782	82 200	SEK
PLM	132 000	13 624	15 510	SEK
SCA B	609 277	81 884	83 776	SEK
Scania A	6 900	1 242	1 173	SEK
SEB A	1 050 000	58 385	72 975	SEK
Skanska B	376 809	68 327	113 043	SEK
Spectra A	350 000	41 650	43 575	SEK
Spira	110 450	15 538	17 727	SEK
Tryckindustri	6 200	932	1 252	SEK
Trygg-Hansa B	520 000	58 038	65 520	SEK
Volvo B	135 000	<u>19 508</u>	<u>20 250</u>	SEK
Summa svenska aktier		1 098 302	1 475 641	SEK

Utländska aktier	Antal	Bokfört värde	Marknads- värde	Valuta- enhet	1996/97:RJ1
Abbot Labs	54 000	2 081	2 741	USD	
Amgen	40 000	2 442	2 175	USD	
AT&T	45 000	2 902	1 952	USD	
Bay Networks	30 000	966	630	USD	
Eastman Chemical	41 000	2 491	2 265	USD	
Great American	850	0	0	USD	
Hillenbrand	95 000	2 862	3 444	USD	
Mattel	75 000	2 022	2 081	USD	
Mcdonalds	72 000	2 421	3 267	USD	
Pepsico	60 000	1 910	1 755	USD	
Scand Broadcasting	80 000	1 939	1 390	USD	
Sprint	65 000	2 021	2 592	USD	
Staples	54 000	1 139	975	USD	
Telecom Inc.	70 000	1 444	914	USD	
Time Warner	50 000	2 048	1 875	USD	
Wal-Mart	74 000	1 700	1 684	USD	
Waste Management	60 000	1 928	1 950	USD	
Westinghouse Airbrakes	180 000	1 942	2 273	USD	
Tele Danmark	12 000	3 720	3 900	DKK	
Nycomed	77 000	9 746	7 546	NOK	
Amer	16 500	2 109	1 568	FIM	
Enzo	170 000	6 975	6 290	FIM	
Huhtamäki	43 600	7 753	9 330	FIM	
Nokia	180 000	30 946	48 024	FIM	
UPM/Kymmene	181 000	19 061	17 467	FIM	
BOC	200 000	1 784	1 747	GBP	
Glaxo	289 699	2 170	2 746	GBP	
Rolls Royce	600 000	1 458	1 545	GBP	
Air Liquide	7 260	5 297	5 881	FRF	
Lafarge	14 500	4 949	4 514	FRF	
LVMH	8 384	10 929	12 148	FRF	
Paris Development	50 000	1 800	1 800	FRF	
Schneider	27 000	6 013	6 477	FRF	
Leifheit	30 000	1 993	1 770	DEM	
Merck	45 000	2 473	2 493	DEM	

Utländska aktier	Antal	Bokfört värde	Marknads- värde	Valuta- enhet	1996/97:RJ1
PWA	15 000	3 228	3 075	DEM	
Roche	950	9 599	9 894	CHF	
SMH	2 500	1 902	2 063	CHF	
ABB Investment	-	9 187	9 446	USD	
Quest	162 376	2 703	3 101	USD	
Singer & Friedlander	1 779 903	5 012	5 118	GBP	
Alfred Berg Far East	38 064	5 062	6 975	USD	
Fleming Eastern Opp	115 636	2 052	2 627	USD	
Asian Growth	56 776	5 004	5 121	USD	
India Fund	135 000	1 924	1 029	USD	
Alfred Berg Japan	256 921	<u>25 067</u>	<u>17 679</u>	SEK	
Summa utländska aktier		803 074	842 989	SEK	
Summa aktier		1 901 376	2 318 630	SEK	

	Stiftelsens ägarandel	Bokfört värde	Marknads- värde
<u>Andelar i fastighetsbolag</u>			
917 Peachtree, LLC, USA	40 %	15 801	15 114
Reindeer Realty, LP, USA	90 %	33 569	32 289
Summa		49 370	47 403
<u>Fastigheter</u>			
Styrpinnen 23, Stockholm	100 %	43 920	71 000
Claus Mortensen 24, Malmö	100 %	83 730	77 000
Adam och Eva 17, Stock- holm	50 %	133 904	135 000
Brännaren 7, Stockholm	100 %	17 203	23 000
Kampsången 4, Stockholm	100 %	11 757	14 000
Sländan 2, Stockholm	100 %	8 903	15 000
Trädlärkan 2, Stockholm	100 %	11 339	22 000
Rekryten 6, Stockholm	100 %	27 608	34 000
Snöklockan 1, Stockholm	100 %	24 483	26 000
Jasminen 4, Stockholm	100 %	16 784	19 500
Apelträdet 5, Stockholm	100 %	15 507	17 500
Hjorten 17, Stockholm	100 %	19 947	33 000
Summa		415 085	487 000
Totalt		464 455	534 403

Marknadsvärdena baseras på externa värderingar utförda av välrenomme-
rade värderingsfirmor.

	1996	1995
Anskaffningsvärde byggnader	353 725	352 025
Ackumulerade avskrivningar	-28 260	-21 186
Ackumulerad nedskrivning, byggnader	-58 258	-58 258
Byggnader, bokfört värde	267 207	272 581
Anskaffningsvärde, mark	192 620	192 620
Ackumulerad nedskrivning, mark	-44 742	-44 742
Mark, bokfört värde	147 085	147 878
Summa bokfört värde	415 085	420 459
<u>Taxeringsvärden</u>		
Byggnader	163 026	185 545
Mark	62 947	69 601
Summa	225 973	255 146

Fastigheternas marknadsvärden framgår av not 13. Se även not 2.

	1996	1995
Anskaffningsvärde	1 996	1 862
Ackumulerad avskrivning	- 915	- 524
Bokfört värde	1 081	1 338

För inventarier tillämpas en avskrivningsplan om 20 % per år.

	1996	1995
Sociala avgifter	244	208
Intjänade ej uttagna semesterdagar	112	126
Särskild löneskatt på pensionsförs. premier	180	128
Upplupna räntor inteckningslån	1 839	1 892
Förutbetalda hyresintäkt	9 085	9 128
Övrigt, fastigheter	796	1 407
Övriga upplupna kostnader	506	716
	12 762	13 605

Not 17	Övriga kortfristiga skulder	1996/97:RJ1	
		1996	1995
	Personalens källskatt	290	235
	Fastighetsskatt	1 373	552
	Förvaltning av medel från Arbetslivsfonden	1 265	2 109
	Förvaltning av medel – konsortialavtal	<u>220</u>	<u>-</u>
		3 148	2 896

Not 18 **Eget kapital**

	Stiftelsekapital	Vinstreglerings- fond	Totalt eget kapital
<u>Nominellt kapital</u>			
Eget kapital 1995-12-31	3 009 207	935 746	3 944 953
Tillskott till Erik Rönnbergs donation för forskning om sjukdomar under de tidiga barnaåren	212	-	212
Redovisat årsresultat	-	380 284	380 284
Beviljade anslag till forsk- ning	-	-149 571	-149 571
Eget kapital 1996-12-31	3 009 419	1 166 459	4 175 878
<u>Realt kapital</u>			
Eget kapital 1995-12-31	3 744 032	398 952	4 142 984
Tillskott till Erik Rönnbergs donation för forskning om sjukdomar under de tidiga barnaåren	212	-	212
Avsättning för bevarande av stiftelsekapitalets realvärde (se not 8)	18 720	-	18 720
Real ökning av eget kapital	-	860 435	860 435
Beviljade anslag till forsk- ning	-	-149 571	-149 571
Eget kapital 1996-12-31	3 762 964	1 109 816	4 872 780

Bundet och fritt eget kapital

Av förarbetena till Riksbankens donation framgår att donationens realvärde skall upprätthållas över tiden. Samma grundläggande bestämmelse gäller för de båda privata donationer som Riksbankens Jubileumsfond erhållit (Erik Rönnerbergs donationer).

Kapitalet hänförligt till dessa donationer bör närmast ses som bundet.

För den kulturvetenskapliga donationen har förhållandet formulerats något annorlunda. Av donationsvillkoren framgår att det egna kapitalet får användas för anslag till forskning. Det framhålls dock att med en framgångsrik kapitalförvaltning kan en ändamålsenlig nivå på forskningsanslagen upprätthållas utan att det egna kapitalet behöver tas i anspråk. Kapitalet hänförligt till denna donation bör närmast ses som fritt.

Anslag till forskning

Under år 1996 har Riksbankens Jubileumsfond beviljat anslag till forskning enligt nedanstående (1995 års uppgifter redovisas parallellt).

	<u>1996</u>	<u>1995</u>
Anslag från Riksbankens donation	69 640	71 345
Anslag från Nils-Eric Svenssons fond	183	154
Anslag från Kulturvetenskapliga donationen	79 343	53 976
Anslag från Erik Rönnerbergs donation om åldersrelaterade sjukdomar	315	265
Anslag från Erik Rönnerbergs donation om sjukdomar under de tidiga barnåren	90	76
	149 571	125 816

Donationer

De medel som Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond förvaltar härrör från fem olika donationer.

- * Donation från Sveriges riksbank för att främja och understödja vetenskaplig forskning
- * Nils-Eric Svenssons fond
- * Kulturvetenskaplig donation
- * Erik Rönnerbergs donation för forskning om åldrande och åldersrelaterade sjukdomar
- * Erik Rönnerbergs donation för forskning om sjukdomar under de tidiga barnåren

(För en mer utförlig beskrivning av ändamålen för de olika donationerna

hänvisas till avsnittet Den forskningsstödande verksamheten).

1996/97:RJ1

Samtliga medel som donerats till Riksbankens Jubileumsfond samförvaltas. Avkastningen från de olika donationerna skall emellertid gå till olika ändamål. Stiftelsens totala avkastning på förvaltade medel måste därför fördelas på de olika donationerna.

Vid ingången av 1996 var marknadsvärdet för de olika donationerna följande:

1.	Riksbankens donation inkl Nils-Eric Svenssons fond	2 438 636 tkr (58 8618 %)
2.	Kulturvetenskaplig donation	1 693 138 tkr (40 8676 %)
3.	Erik Rönnerbergs donation för forskning om åldersrelaterade sjukdomar	8 698 tkr (0 2100 %)
4.	Erik Rönnerbergs donation för forskning om sjukdomar under de tidiga barnåren	2 512 tkr (0 0606 %)

Riksbankens Jubileumsfonds totala avkastning 1996 (bokföringsmässigt resultat + ökning av ej realiserade värdeförändringar = 380 284 + 498 871 = 879 155 tkr) skall proportioneras ut på de olika donationerna.

1.	Riksbankens donation inkl Nils-Eric Svenssons fond	
	Ingående värde	2 438 636
	Andel av årets totala avkastning	517 486
	Årets anslag	<u>-69 823</u>
	Marknadsvärde 1996-12-31	2 886 299

Anslagen från Nils-Eric Svenssons fond har inte någon direkt koppling till avkastningen på förvaltade medel. Styrelsen för Riksbankens Jubileumsfond har förbundit sig att se till att anslagen per år kan uppgå till ett visst belopp som för 1996 är 183 000 kr. Donationen skall anses vara förbrukad vid utgången av 2015. I denna sammanställning har därför Nils-Eric Svenssons fond slagits ihop med Riksbankens donation.

2.	Kulturvetenskaplig donation	
	Ingående värde	1 693 138
	Andel av årets totala avkastning	359 290
	Årets anslag	<u>-79 343</u>
	Marknadsvärde 1996-12-31	1 973 085

3. **Erik Rönnbergs donation för forskning om åldrande och åldersrelaterade sjukdomar**

1996/97:RJ1

Ingående värde	8 698
Andel av årets totala avkastning	1 846
Årets anslag	<u>-315</u>
Marknadsvärde 1996-12-31	10 229

4. **Erik Rönnbergs donation för forskning om sjukdomar under de tidiga barnåren**

Ingående värde	2 512
Andel av årets totala avkastning	533
Donationstillskott	212
Årets anslag	<u>-90</u>
Marknadsvärde 1996-12-31	3 167

Stockholm den 6 februari 1997

<i>Inge Jonsson</i>	<i>Jan Björkman</i>	<i>Elving Andersson</i>
Ordförande	Vice ordförande	

<i>Jan Belfrage</i>	<i>Mona Berglund Nilsson</i>	<i>Boel Berner</i>
---------------------	------------------------------	--------------------

<i>Lars Engwall</i>	<i>Gunnel Gustafsson</i>	<i>Björn Kaaling</i>
---------------------	--------------------------	----------------------

<i>Bertil Persson</i>	<i>Åke Smids</i>	<i>Per Unckel</i>
-----------------------	------------------	-------------------

Dan Brändström
Verkställande direktör

Revisionsutlåtande

1996/97:RJ1

Vi har granskat årsredovisningen, räkenskaperna samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för år 1996. Granskningen har utförts enligt god revisionssed.

Granskningen har inte givit anledning till anmärkning mot vare sig årsredovisning, räkenskaper eller styrelsens och verkställande direktörens förvaltning av stiftelsens angelägenheter. Enligt vår bedömning är redovisningen rättvisande och upprättad i enlighet med god redovisningssed.

Stockholm den 7 februari 1997

Ernst & Young AB

Per Björngård
Auktoriserad revisor

Stiftelsens uppdrag, tillkomst och inriktning	1
VD-kommentar	2
Den forskningsstödjande verksamheten	4
Arbetsätt	4
Anslagen till forskning.....	5
Anslag till symposier, seminarier, forskningsinformativa in-	
satser, informationsutbyte m.m.	7
Donationer.....	11
Den ekonomiska förvaltningen.....	13
Stiftelsens placeringsverksamhet	13
Bokföringsmässigt resultat.....	14
Realt resultat	15
”Performance”	15
Finansiellt resultat (tkr)	17
Resultaträkning (tkr)	18
Balansräkning (tkr)	19
Finansieringsanalys (tkr).....	21
Noter	22
Donationer	32
Revisionsutlåtande.....	35